

Isprava Maksimovića Dušana

Jedan dio biografije
borca Manjačkog odreda
Maksimović Dušana (Duje)
koje se zbio u toku
rata 1942 godine

Arhiv Dos. kraja B. Luka

ABK

Ovo je bilo mjeseca maja 1942. god.
kada je usledio četnički puč na
Manjci.

Maksimović Jovana Dušan (Dujo) rođen 1915 godine u Obrovu sada živi u Banja Luci, borac Manjačkog odreda a sada demobilisani oficir JNA.

I Z J A V I

U proljeće 1942 godine dobivši pismo od Lužije Ljubomira iz Kmećana od njegove kuće da uхватim vezu sa Kozarskim partizanima sa Mažarom Šošom. Otišao sam u Kozaru i našao Šošu i od njega sam dobio pismo za Ljubomira Lužiju u kome Šoša traži da mu Lužija odmah pošalje plan gdje se nalaze četnici a gdje ustaše. Lužija je sačinio skicu gdje se nalaze četnici a gdje ustaše. Lužija je sačinio skicu gdje se nalazi neprijatelj i na kojim čukama, sjećam se da je ucrtao te čuke kao i put kuda su zaposjeli neprijatelji sa svojim snagama. Ovo sam odnio Šoši i kada sam mu predao ove skice nije bio zadovoljan ovim izvještajem, odakle me ponovo vratio Ljubomiru Lužiji da ga izvjesti gdje se nalazi štab četničkih posada i na kome mjestu logoruju četnici. I ako sam bio strašno umoran od ovoga puta ~~zadržao~~ koji je bio dug od Kozare do Kmećana. Ja sam ovo shvatio kao svoju snjesnu dužnost te sam se ponovo vratio u Kmećane do Lužije da donesem i ovaj izvještaj Šoši. Dobro se sjećam trenutaka kada sam došao kod Ljubomira Lužije i umoran od napornog putovanja predao sam mu od Šoše pismo i pošto mi je dao drugo pismo, naslonio sam se malo na Ljubomirov krevet i počeo kunjati tako da sam oko dva sata po ponoći čuo sam kucanje na vratima. Ustao je Ljubomir Lužija i otvorio vrata i u kuću je ušao Ljubojević Mladjen uniformisan u vojnom odjelu sa kokardom na šajkači. Ljubojević se je vrlo kratko vrijeme zadržao u kući izišao bez riječi. Posumnjao sam u Ljubojevića i ako smo bili dobri prijatelji. Tu su sumnju rekao sam Ljubomiru Lužiji to jest da bi moglo nešto da u nas posumnjaju četnici, zato što sam ja tu se desio kod njega a vidio me je Ljubojević. Pismo koje mi je Ljubomir dao stavio sam u čarapu i krenuo sam za Kozaru pred samo svanućem. Poznavao sam dobro ovaj teren i kada sam bio u zaseoku Majstorovići u selu Melina, Napravili su mi više ovog zaseoka četnici zasjedu. Četnici sa puškama na gotovo zaustavile su me i odmah vezali mi ruke. Bila su tri četnika koje sam sve poznavao a i to Petković Miro i Petković Drago oba iz sela Radmenića te Bobar Rade iz sela Meline. Ova tri četnika tako vezana sproveli su me u zaseok Majstoroviće selo Melina. Na moje veliko iznenađenje ovdje nadjoh Ljubomira Lužiju vezana sa savezanim rukama i nogama leži sav u blatu u kojeg je i odjelo bilo pocjepano sigurno od tučenja od strane četnika. Ovdje i meni ovi četnici vezali su noge kao i ruke, te su nas prodali drugim četnicima i to Mušić Dušanu, Kos Vidu oba iz Donjeg Prevana. Ova dvojica četnika su nas gazili i tukli kundacima od pušaka gde su prije stigli. Kad su četnici pošli da ručaju a mi smo stalno ostali onako vezani, rekao mi je Lužija da su i njega stalno tukli i mučili. Odatle su nas četnici sproveli do Goleša. Ovdje smo bili predati komandantu četničkom Jorgiću Peri koji je u to doba bio neki komandant četnika na ovom sektoru i u isto vrijeme bio je zamjenik komandanta četničke brigade Jove Mišića. Kada su četnici predali nas Jorgiću Peri oni su ga oslovili sa komandantom, a kasnije sam saznao da je on vršio ovu dužnost i to jest da je bio kraće vrijeme zamjenik Jove Mišića. Pošto je Jorgić Petar primio nas tj. naredio dvama svojim četnicima da nas prime i da nas povežu sa šljivu koja je bila pred kućom Uroša Grmuše.

Napominjem da je ovdje bilo dosta seljaka kada je Jorgić naredio da nas ovi četnici streljaju ali prvenstveno da treba ići po dva hrvatska oficira koji su bili u jednoj kući u ovome zaseoku da nam budu prisutni našem streljanju. (kasnije sam čuo da su u ovo doba bili od strane Hrvatske vlasti bili pridati četnicima i neki domobranski ili ustaški oficiri).

Kada je Petar Jorgić rekao da ćemo biti streljati, ovi seljaci koji su bili ovdje na okupu začutili su poslije kraćeg vremena istupio je seljak Grmuša Uroš iz Gološa koji je po izgovoru bio u pripitom stanju koji oštro zapreti "Mi ovdje ne damo da se ljudi streljaju". Valjda je dosta Srba dosad streljano. Ne damo da se streljaju pa gotovo. Grmuša Uroš otišao je sa Jorgićem u kuću i vidio sam da mu nosi litar rakije da ga časti. Ovdje smo prošli tako da je Jorgić pod pritiskom seljaka odustao da nas ne strelja. Te noći smo prenoćili u ovom zaseoku. U jednoj kuruzanijakom stražaru sam te sam uspio da iz čarape izvadim ovo pismo što mi je Lužija Ljubomir dao da ga nosim u Kozaru, pocjepao sam ga na sitnu parčad i stavio sam ga pod slamu gdje sam ležao. Negdje u samo svanuće u našoj neposrednoj blizini otvorila se je paklena borba iz pušaka i automatskog oružja. Ovo je bila borba između četnika i ustaša sa jedne strane i Kozarskog udarnog bataljona sa druge strane koji se je nalazio pod komandom Djure Pucara Starog iz Centralne Bosne prema Manjače za Kozaru i ovdje se sukobio sa neprijateljima.

Rano u jutro krenuli smo tj. sprovedeni smo ja i Lužija Ljubomir preko sela i došli u Han Kola u bivšu žandarmerijsku stanicu. Ovdje smo izvedeni pred Jovu Mišića. On mi je izveo podalje od stanice i izvadio pištolj iz futrole zapretivši mi da sve kažem kakve veze imam sa komunistima i ako ne kažem da će me ubiti. Kad mu nijesam ništa priznao on me je gradio najpogrdnijim riječima i kad sam priznao da mi je brat poginuo u udarnom bataljonu koga je vodio Pčelar Zdravko tada me je Mišić udario pištoljem po sljepoočnici tako da sam pao na zemlju onesvešćen. Lužiju Ljubomira ovoga puta nijesu ništa pitali, neznam zbog čega ga ne pitaše ništa, nego su nas ponovo privezali jednog za drugog. Ovako vezani sprovedli su nas četnici iz Han Kola u Rekavice u zaseok Ducipolje do rijeke Vrbasa. Na Vrbasu čekao nas je slap sa čamcem na kojem smo prešli rijeku Vrbas na suprotnu stranu gdje smo došli na malu čistinu zvanu Poljice. Odatle smo krenuli preko sela te smo sprovedeni u Javorane u javoransku školu gdje je bila četnička komanda. Četnici su nas uveli u školu u jednu prostoriju i našli smo ovdje da sjedi Tešanović Lazo četnički komandant, Tešanović Alksa brat Lazin koji je tada bio njegov adjutant, i Stanarević Ljupko iz Jagara koji je bio pisar u četničkoj komandi ovde u Javoranima. Kada smo ušli Tešanović Lazo nas je provocirao ustajući sklopio šake donio čelu i vikao je "smrt fašizmu". Na ovaj njegov povik osmiješio se je Ljubomir Lužija, ali istoga trenutka priskočio mu je Tešanović Lazo gdje ga je udario pesnicom po glavi, tako da je posrnuo i htio da se sruši na patos, ali pošto je bio skupa vezan za mene, pomaogao sam mu da se ne sruši, te je tako jedva batrljajući se održao.

Tešanović Lazo naredio je četnicima da nas vode u zatvor. Zatvor je bio u podrumu pod samom školom u kome je bilo samo voda, blato u visini od 10 do 15 santimetara. Ovdje u ovoj vodi probavili smo ja i Ljubomir 8 dana. U sredini podruma bio je jedan drveni stub u koga su bili zabiti poveći ekseri, te kad bi bili strašno umorni od nesanice, skidao sam sa sebe kožni kajiš koji je držao pantalone te bi ga stavio sapeti o ovaj ekser, sa kojim sam se povezao da bi jedno izvjesno vrijeme bio van vode i tako sam se ja i Ljubomir naizmjenično odmarali. Bili smo strašno iscrpljeni, gladni, bos, odakle bi nam kroz jedno prozorče četnici dnevno ubacivali pokomadić kruha.

Nakon osam dana četnici su nas izveli iz ovoga podruma i zatvorili u neku zgradu koja je bila smještena u blizini četničkog štaba. Ovdje u ovoj zgradi uslovi smještaja bili su daleko bolji zato što nije bilo vode kao u školskom podrumu. Ovo je bila zgrada koja nije bila sa patosom već je bila sama gola zemlja i to vlačna bez ikakve prostirke. U ovoj zgradi ostali smo tačno 55 dana. Tako smo ovdje u Javoranima ostali kod četnika ukupno 63 dana. Za cijelo vrijeme našeg boravka u zatvoru često su nas četnici izvodili na saslušanje i vršili na nas pritisak da priznamo da smo saradnjivali sa partizanima što smo sve imali sa njima. I ako smo ovako mučeni bili smo se dogovorili da ništa ne priznamo pa makar nam i život oduzeli.

Jednog dana (kako sam naveo nakon 63 dana) koje sam proveo u četničkom zatvoru ~~ko~~ bilo nam je saopšteno da su četnici riješili danas puste kućama i da idemo u svoj kraj kao i da se javimo četničkoj komandi u našem kraju. Bilo nam je s jedne strane ~~druga~~ drago da se riješimo ovoga zla i mučenja, a s druge strane ovo nijesmo mogli ni prihvatiti, jer smo bili toliko izmrcvariti i izmučeni da smo se na tešku muku kretali. Kad su ~~vidjeli~~ vidjeli da nemožemo pješice da putujemo našli su nam od seljaka dva konja sa samarima, tesmo tako sprovedeni seljacima išli od sela do sela, mijenjajući druge samarske konje prešli preko Vrbasa kerepon i nakon tri dana našli smo se u Melini. Pošto za ovo cijelo vrijeme nijesmo bili obrijani niti ošišani bili smo strašno ćupavi da smo se plašili sami sebe, a imali smo na ovoj ćupi i na tjelu strašno puno ušiju, tako da smo ih imali više nego dlaka na glavi. Pošto sam se obrijao i ošišao dobro se sjećam trenutka moga vaganja pri kojem sam imao težinu od 41 kilu.

Po dolasku u selo Meline u kuću Kasalović Stanoje rastali smo se ja Ljubomir Lužija tako da je on otišao svojoj kući u Kmećane a ja svojoj u Obrovac. Napominjem da me je šišao i brijač Džanam Dušan u Obrovcu i odatle sam se uputio svojoj kući gdje sam ležao na postelji oko 45 dana gdje sam se konačno nešto oporavio tako da sam postao malo stabilniji u nogama. Izostavio sam da kažem i ovo dok sam bio u zatvoru kod četnika u selu Javoranima, počeo nas je obilazio (krijući od četnika) Ljupko Stanarević koji je mene i Lužiju Ljubomira bodrio govoreći da treba da se dobro u zatvoru držimo, jer da će ovo četničko sve proći i da će partizani doći ponovo čija će biti i pobjeda. Prema tome ja i Lužija smo odmah uvidjeli ~~ovu~~ da je Ljupko naš čovjek i ~~partizanski~~ ~~partizanski~~ ~~partizanski~~ poslije smo ustanovili da je kod četnika nalazio se kao pisaračić- tehničko lice i njega se nije ništa pitalo.

IZJAVU DAO? I POTPISAO,

(Maksimović Jovana Dušan (Dujo).)

3-V-1962

Gambazka

Maksimović Dušan

Da je prethodnu izjavu dao i lično je potpisao
Maksimović Dušan-Dujo

T V R D I:

Paula Jelić